SOFF
Säkerhets- och försvarsföretagen

Diarienummer I2021/00342

Infrastrukturdepartementet

111 51 Stockholm

i.remissvar@regeringskansliet.se

i.esd.remisser@regeringskansliet.se

ingela.alverfors@regeringskansliet.se

Remissvar avseende It-driftsutredningens delbetänkande Säker och kostnadseffektiv it-drift – rättsliga förutsättningar för utkontraktering, SOU 2021:1

Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF) är en branschorganisation för företag inom säkerhets- och försvarsområdet med verksamhet i Sverige. Föreningen uppskattar möjligheten att yttra sig över delbetänkandet av IT-driftsutredningen. SOFF har granskat förslagen i delbetänkandet huvudsakligen utifrån föreningens uppgift att svara för att upprätthålla och utveckla en teknisk bas och ett kunnande som kan stödja utvecklingen av totalförsvaret och bidra till att upprätthålla nationell integritet och självständighet i förhållande till andra stater.

SOFF välkomnar att betänkandet tar sikte på och kommer med förslag för att möjliggöra att it-drift med sekretessbelagda uppgifter ska kunna utföras även av enskilda tjänsteleverantörer (och inte bara myndigheter). SOFF anser dock att utredaren i sin analys gör flera alltför förenklade antaganden som ger upphov till fler oklarheter än förtydliganden. SOFF välkomnar vidare författningsförslagen i betänkandet gällande införandet av en ny sekretessavbrytande bestämmelse i offentlighets och sekretesslagen (2009:400), men ser vissa problem med dess utformning i betänkandet. Den aktuella bestämmelsen tar sikte på fall då uppgifter lämnas ut till företag eller en annan enskild (tjänsteleverantör) eller till en annan myndighet som har i uppdrag att utföra endast teknisk bearbetning eller teknisk lagring av de uppgifter som lämnas ut för den utlämnande myndighetens räkning.

SOFF anser att den aktuella lagändringen är nödvändig för att statliga myndigheter ska kunna utkontraktera it-drift, men att bedömningsgrunderna för *när* det får ske behöver ändras. SOFF anser vidare att den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen är för snäv i sin utformning. Under förutsättning att den rättsliga analysen i betänkandet är korrekt behöver alla utkontrakteringar som avser sekretessbelagda uppgifter omfattas – inte bara de som rör it-drift. Ett exempel på detta är säkerhetsskyddad upphandling enligt säkerhetsskyddslagstiftningen.

Säkerhets- och försvarsföretagen
SOFF
Box 5510
SE-114 85 Stockholm

Telefon: 08-782 0850

www.soff.se

SOFF
Säkerhets- och försvarsföretagen

Kommentarer till kapitel 7 Dataskydd

I betänkandet konstateras att dataskyddsförordningens regler om tredjelandsöverföring försvårar, och i vissa fall förhindrar, vissa former av utkontraktering, inte minst efter EU-domstolens avgörande i målet Facebook Irland och Schrems. SOFF instämmer med utredningens bedömning om att dataskyddsförordningens regler om tredjelandsöverföringar vid utkontraktering av it-drift till privata leverantörer inte lämnar något utrymme för nationell lagstiftning i dessa situationer. Med det sagt menar SOFF att det är angeläget att rättsläget klargörs på EU-nivå eftersom den osäkerhet som idag råder får allvarliga konsekvenser för den offentliga sektorns digitalisering och i förlängningen för näringslivet som till stor del ska leverera dessa tjänster.

Utredningen ger sin syn på några viktiga frågor om dataskyddsförordningens regler. SOFF konstaterar att det här rör sig om tolkningar från utredningens sida, som i sig inte påverkar rättsläget. Enligt utredningens bedömning är det till exempel inte en fråga om en tredjelandsöverföring när personuppgifter behandlas uteslutande inom EU, även om den personuppgiftsansvarige eller personuppgiftsbiträdet som behandlar personuppgifterna är bunden av tredjelands lagstiftning som innebär att denne kan åläggas att lämna ut uppgifter direkt till ett tredjelands myndigheter. I delbetänkandet anges vidare att tredjelandsöverföringen, enligt utredningens bedömning, sker först i samband med att uppgifterna överförs till myndigheter eller annan mottagare i tredjeland.

Vidare bedömer utredningen att standardavtalsklausuler är en lämplig skyddsåtgärd som kan läggas till grund för överföring av personuppgifter endast när rättssystemet i det berörda tredjelandet erbjuder en viss nivå av skydd för de registrerade som berörs av tredjelandsöverföringen. Utredaren konstaterar därefter att EDPB:s rekommendationer1 utgår ifrån att det kan finnas situationer då det är tillräckligt att den personuppgiftsansvarige eller personuppgiftsbiträdet vidtar ytterligare skyddsåtgärder som komplement till standardavtalsklausulerna, oavsett vilken nivå av grundläggande rättighetsskydd och tillgång till rättslig prövning som finns i mottagarlandet. Utredaren delar dock inte EDPB:s uppfattning när det gäller exempelvis amerikansk lagstiftning och anger att det är svårt att se att det i en situation som gäller tredjelandsöverföring vid utkontraktering av it-drift finns några ytterligare skyddsåtgärder som kan vidtas som täcker de brister som finns i amerikansk lagstiftning.

SOFF anser att utredarens bedömning om att det vid utkontraktering inte finns några ytterligare skyddsåtgärder som kan läka de brister som finns i amerikansk lagstiftning är felaktig. SOFF menar att det vid utkontraktering finns flera möjligheter att genom bl. a. olika säkerhetsåtgärder (exempelvis kryptering) uppfylla kraven i dataskyddsförordningen i enlighet med EDPB:s uppfattning.

[1] EDPB, Recommendations 01/2020 on measures that supplement transfer tools to ensure compliance with the EU level of protection of personal data

Säkerhets- och försvarsföretagen
SOFF
Box 5510
SE-114 85 Stockholm
Telefon: 08-782 0850
www.soff.se

SOFF
Säkerhets- och försvarsföretagen

Kommentarer till kapitel 8 Offentlighet, sekretess och tystnadsplikt

När det gäller risken för att en tjänsteleverantör skulle kunna vara bunden av utländsk lagstiftning som skulle kunna tvinga leverantören att lämna ut sekretessbelagda uppgifter så bedömer utredaren att det inte är ett hinder för myndigheten att lämna ut uppgifterna till tjänsteleverantören. Detta eftersom det inte är myndigheten själv som lämnar ut uppgifterna. Utredarens slutsats kan visserligen vara helt korrekt, men det är otillfredsställande att detta faktum lämnas utan större konsekvensanalys. SOFF anser att en risk för utlämnande med anledning av annat lands lagstiftning bör ingår i den riskbaserade lämplighetsavvägningen som nämnts ovan.

SOFF vill också framföra en fundering om en tänkt sekretessbrytande bestämmelse inte i så fall bör vara vidare till sin utformning. Inom ramen för säkerhetsskyddslagen kan säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter överlämnas till leverantörer under vissa förutsättningar. Dessa uppgifter omfattas av sekretess när de hanteras av en myndighet och därför borde en sekretessbrytande bestämmelse (om den anses nödvändig) utformas så att den omfattar alla tänkbara fall av utkontraktering som görs med stöd av bestämmelserna om säkerhetsskyddad upphandling i den lagen. Frågan får ökad betydelse genom de förändringar som föreslås i säkerhetsskyddslagen genom lagrådsremissen Ett starkare skydd för Sveriges säkerhet (av den 18 mars 2021). Trots att institutet säkerhetsskyddad upphandling har funnits under lång tid har behovet av en sekretessbrytande bestämmelse för dessa fall tidigare inte ansetts nödvändig. Det betyder inte att utredarens analys om rättsläget är felaktig, men konsekvensen bör i så fall vara att den sekretessbrytande bestämmelsen bör göras tillämplig på samtliga utkontrakteringar som omfattar säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och inte bara sådana som förekommer i utkontrakteringar av it-drift.

Kommentarer till kapitel 10 En sekretessbrytande bestämmelse

Utredaren argumenterar för att den som utkontrakterar it-drift har svårt att avgöra säkerheten i den tjänst de avser tillämpa samt att det dessutom inte finns några kända säkerhetsmetoder som med säkerhet kan anses förhindra tjänsteleverantören från att ta del av uppgifterna vid en utkontraktering. Av de skälen, resonerar utredaren, innebär all form av utlämnande av uppgifter också ett röjande av sekretessen. För att då överhuvudtaget medge utkontraktering behövs en sekretessbrytande bestämmelse när en myndighet uppdrar åt annan att utföra teknisk bearbetning eller teknisk lagring av sekretessbelagda uppgifter.

Argumentationen att avsaknaden av ”perfekt” säkerhet med automatik ska föranleda att uppgifterna skall betraktas som röjda haltar betänkligt. I sin generella form innebär logiken att alla uppgifter är juridisk röjda eftersom varken larmsystem, kassaskåp, säkerhetsklassad personal, värdeförsändelser, identitetshandlingar eller andra säkerhetsåtgärder kan anses vara hundra procent säkra. Utredaren är förvisso tydlig med att slutsatsen endast ska tolkas i kontexten av utkontraktering av it-drift och då med syftet att göra teknisk bearbetning och teknisk lagring av uppgifterna möjlig. Den avgränsningen hjälper dock inte, eftersom i princip alla tekniska system kan innefattas i begreppen lagring och bearbetning. I sin teoretiska form är det lätt att inse att alla säkerhetssystem kan ha brister och att dessa, förr eller senare, kan komma att innehålla sårbarheter som leder till ett röjande. Samtidigt saknar en sådan filosofisk modell värde i praktisk tillämpning. Ett förslag framåt är att certifiera leverantörer av utkontrakterade tjänster då dessa uppnår ställda säkerhets SLA:er – detta bör kontinuerligt kontrolleras av vederbörlig myndighet. Ett bra exempel på motsatt förhållningssätt är att Försvarsmakten godkänner signalskyddssystem för behandling av säkerhetsskyddsklassificerade

Säkerhets- och försvarsföretagen
SOFF
Box 5510
SE-114 85 Stockholm
Telefon: 08-782 0850
www.soff.se

uppgifter på upp till nivån kvalificerat hemlig. Med utredarens synsätt skulle alla dessa uppgifter vara röjda i samma ögonblick som de behandlades i systemen, vilket naturligtvis inte är korrekt. SOFF efterlyser därför en mer nyanserad beskrivning där uppgifter som omfattas av sekretess kan hanteras av utomstående om uppgifterna har ett rimligt skydd som förhindrar den utomstående (t.ex. en leverantör) att ta del uppgifterna.

SOFF ser två huvudproblem med utredarens argumentation för en sekretessbrytande bestämmelse. För det första finns det tillämpningar där olika typer av säkerhetsåtgärder (exempelvis kryptering) vid utkontraktering inte bör betraktas som ett röjande. Nyttjande av godkända kryptografiska funktioner vid hantering av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som har nämnts ovan är bara ett exempel.

För det andra menar SOFF också, i motsats till utredaren, att om det behöver göras en intresseavvägning, så bör den vara riskbaserad. En myndighet som överväger utkontraktering ska enligt utredarens förslag väga sekretessintresset mot intresset att lämna ut uppgiften (och därmed röja den). Det har här alltså ingen betydelse vilka säkerhetsåtgärder (tekniska eller administrativa) som myndigheten vidtagit eller till vem och var utkontrakteringen görs, t.ex. om det finns risk för ytterligare röjande till tredje part. Om det måste finnas en sekretessbrytande bestämmelse så bör intresseavvägningen bytas ut mot en lämplighetsavvägning där risken (beaktat vidtagna åtgärder) för att uppgifterna kommer obehöriga till del ska vägas mot andra fördelar med utkontrakteringen.

SOFF vill samtidigt betona vikten av att det finns ett tydligt tillvägagångssätt som tar tillvara intressen och övervägande skäl som talar för när sekretessen har företräde, där även en aggregerad nivå av informationsutlämnande utvärderas i syfte att upprätthålla nationell integritet. Föreningen välkomnar ett förtydligande och förslag som utredningen skriver, att den sekretessbrytande bestämmelsen med intresseavvägning bör kompletteras med central vägledning och stöd till statliga myndigheter, kommuner och regioner. Där utredningen avser att återkomma med förslag om detta tillsammans med andra förslag i sitt slutbetänkande. Bedömningen av automatiskt röjande vid utlämnande medför att krypterade uppgifter ej anses skyddade från röjande. SOFF ser ett behov av att adressera hur denna ändring slår på redan genomförda utkontrakteringar.

Säkerhets- och försvarsföretagen
SOFF
Box 5510
SE-114 85 Stockholm

Telefon: 08-782 0850

www.soff.se

SOFF
Säkerhets- och försvarsföretagen

Slutligen ser föreningen ett behov av ett förtydligande kring begreppen teknisk bearbetning och teknisk lagring som är grunden för den sekretessbrytande bestämmelsen. Vilka exempel av it-drift eller it-support som inkluderas i dessa begrepp och vilka delar som ej inkluderas behöver tydliggöras. Att beakta är att it-driftstjänster ständigt utvecklas och det finns en risk att snäva begrepp eller alltför snäva tolkningar inte kommer stödja utvecklingen på området.

Detta yttrande har beretts av medlemsgruppen för Cyberförsvarsfrågor samt medlemsgruppen för Säkerhetsskyddsfrågor.

Stockholm 2021-05-05

För föreningen,

Robert Limmergård

Annika Avén

Säkerhets- och försvarsföretagen
SOFF
Box 5510
SE-114 85 Stockholm

Telefon: 08-782 0850

www.soff.se